

نگاهی به پولشویی در بازار سرمایه

روزبه سرداری^۱، محمد خلیل زاده^۲

تاریخ دریافت: ۹۳/۱۲/۰۳

تاریخ پذیرش: ۹۴/۰۳/۱۲

چکیده

پولشویی از جمله فعالیت‌های ناسالم اقتصادی است که خود زاینده و درعین حال تکمیل کننده فعالیت‌های مجرمانه دیگر به حساب می‌آید. چنین فعالیتی نه تنها اقتصاد کشورها، بلکه روابط اجتماعی و سیاسی آنها را نیز تحت تأثیر منفی و زیانبار خود قرار می‌دهد. به همین علت، بررسی اثرات منفی و نحوه مبارزه با آن در دستور کار سیاست‌گذاران اقتصادی و مورد توجه دستگاه قضایی کشورها قرار گرفته است. گرچه تلاش زیادی در جهت مبارزه با این جرم مالی انجام گرفته است، اما به علت پیچیدگی عملیات پولشویی و گستردگی آثار و تبعات منفی اقتصادی و اجتماعی آن از یک سو و فقدان تحقیق و پژوهش‌های لازم برای شناسایی این پدیده، به خصوص در کشورهای در حال توسعه، توفیق چندانی به دست نیامده است. در مقاله حاضر مراحل و روش‌های پولشویی در بازار سرمایه ارئه و درانتهای مقاله نیز فعالیت‌های انجام شده در بازار سرمایه ایران جهت مبارزه با پولشویی و توصیه‌هایی جهت مبارزه با این پدیده بیان شده است.

واژه‌های کلیدی: پولشویی، مراحل پولشویی، روش‌های پولشویی، روش‌های مبارزه با پولشویی.

طبقه‌بندی موضوعی: G01

۱ کارشناس ارشد حسابداری، کارشناس سازمان بورس، نویسنده مسئول، (sardariroozbeh@yahoo.com)

۲ کارشناس ارشد حسابداری، کارشناس سازمان بورس، (kh.mo1365@yahoo.com)

مقدمه

زندگی کشورها به‌طور زایدالوصفی به هم پیوند خورده است. اعمال و رفتارهای فاسد و مخرب که اغلب با جرایم سازمان‌یافته و قاچاق موادمخدر درآمیخته است، از مرزهای داخلی فراتر رفته‌اند. مبالغ هنگفتی (صدها میلیارد دلار) که از تجارت نامشروع قاچاق موادمخدر جمع‌آوری می‌شود، موجب تمرکز منابع عظیم اقتصادی در مقابل مجرمان و باندهای موادمخدر شده است (جزایری، ۱۳۸۸). پولشویی فعالیت غیرقانونی است که در طی انجام آن عواید و درآمدهای ناشی از اعمال خلاف قانون، مشروعیت می‌یابد. به عبارت دیگر پول‌های کثیف ناشی از اعمال خلاف، به پول‌های به ظاهر تمیز تبدیل و وارد اقتصاد رسمی می‌شوند. مطابق آمار صندوق بین‌المللی پول، ۲ تا ۵ درصد تولید ناخالص جهانی در اختیار مجرمان قرار دارد. به عبارت دیگر، مجرمان با شستشوی حجم انبوهی از عواید حاصل از جرم، وارد کردن آن به اقتصاد رسمی، ظاهر قانونی دادن و کنترل آن، کسب و کار مجرمانه را توسعه می‌دهند (جزایری، ۱۳۸۸). شواهد تجربی کمی در ارتباط با میزان پولشویی در بازار سرمایه وجود دارد. با این حال به خاطر وجود معاملات بزرگ و متعدد در بازار سرمایه و همچنین آسانی انتقال وجوه در این بازار، بازار سرمایه به عنوان هدف پول‌های نامشروع مورد توجه قرار گرفته است (پمبرتون، ۲۰۰۰). علاوه بر این، بر اساس گزارش گروه کاری اقدام مالی^۱ وجود شرایطی نظیر امکان شستشوی پول‌های نامشروع از منابع خارج از بازار سرمایه و نیز امکان استفاده از پول‌های نامشروع جهت کسب دارایی‌های نامشروع بیشتر، از طریق انجام اعمالی همانند دستکاری قیمت، استفاده از اطلاعات نهانی و محرمانه در بازار سرمایه می‌تواند فرصت منحصر بفردی را در اختیار مجرمان قرار دهد.

پدیده پولشویی را می‌توان حلقه‌ای از جریان منفی جامعه دانست که تحت تاثیر عوامل مختلف نابهنجار قرار داشته و کل ساختار اقتصاد بخصوص فرآیند مالی و پولی را مورد هجوم قرار داده است. معمولاً معاملات و روشهای مرتبط با پولشویی و فعالیت‌های غیرقانونی در بازار سرمایه، به سختی قابل تشخیص هستند. در مقاله حاضر مراحل و روش‌های پولشویی در بازار سرمایه تشریح و درانتهای مقاله نیز فعالیت‌های انجام شده در بازار سرمایه ایران جهت مبارزه با پولشویی و توصیه‌هایی جهت مبارزه با این پدیده ارائه گردیده است.

مراحل پولشویی:

فرآیند پولشویی از سه مرحله تشکیل می‌شود که در ادامه به آن می‌پردازیم.

جایگذاری: اولین مرحله از فرآیند جرم پولشویی، جایگذاری عواید حاصل از فعالیت‌های مجرمانه با هدف تبدیل و تغییر مالکیت آن است. معمولاً جایگذاری عواید حاصل از جرم، با تقسیم وجوه نقد کلان به مبالغ کوچک صورت می‌گیرد. این شیوه به نحوی که وجوه سپرده گذاری شده (به دفعات و کمتر از سقف معین پیش بینی شده برای گزارش دهی) به خارج انتقال می‌یابند و به سرعت استرداد می‌شوند. این روش در اغلب کشورها، توسط مجرمان مورد استفاده قرار می‌گیرد (حتی اگر سقف معینی برای گزارش دهی معاملات نقدی وجود نداشته باشد). (جزایری، ۱۳۸۸).

لایه گذاری: جداسازی عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی از منبع آن با استفاده از معاملات مالی طراحی شده در راستای از بین بردن رد حسابرسی انجام می‌شود. به عنوان نمونه سرمایه-گذاری در سهام و اوراق قرضه، انتقال الکترونیکی پول، انتقال پول به موسسات خرید و واسطه-ها، از جمله روش‌هایی برای تطهیر پول در این مرحله می‌باشد.

ادغام: ماهیت مشروع دادن به عواید حاصل از فعالیت‌های غیرقانونی می‌باشد. در این مرحله پول‌های شسته شده به اقتصاد بازگردانده می‌شود. به عنوان نمونه خرید اجناس، خرید خودروها، خرید مکان‌های کسب و املاک از جمله روش‌هایی برای تطهیر پول در این مرحله می‌باشد.

با توجه به آنکه ورود پول‌های نامشروع به بازار سرمایه عمدتاً از طریق سیستم بانکی صورت می‌پذیرد (مرحله جایگذاری) و شرکت‌های کارگزاری و نهادهای دیگر موجود در بازار سرمایه از دریافت وجه نقد خودداری می‌نمایند، پولشویی در بازار سرمایه عمدتاً در مراحل لایه گذاری و ادغام صورت می‌گیرد.

روش‌های پولشویی در بازار سرمایه**پولشویی در مرحله لایه گذاری**

پولشویان از حساب‌های کارگزاران و یا صندوق‌های سرمایه گذاری برای لایه نمودن سرمایه هایشان استفاده می‌کنند. برای مثال ارسال و دریافت پول و انتقال وجوه به صورت سریع از طریق

چندین حساب و مؤسسه مالی متعددی یکی از این شیوه‌ها می‌باشد (افشاری، ۱۳۸۷). برای جلوگیری از افشای این روش پولشویان از طریق یکسری سپرده‌های متعدد با وجوه کم (کمتر از سقف گزارشدهی توسط نهادهای ناظر) این عمل را انجام می‌دهند. به عنوان نمونه در یک کارگزاری کوچک در کانادا یک حساب معاملاتی به نام یک شرکت ثبت شده در آمریکا باز گردید. بعدها مشخص گردید که شخص حقوقی مذکور وجود خارجی ندارد و ذینفع اصلی آن کارمند کارگزاری بوده است. در این مورد ابتدا مبالغی (وجوه نامشروع) که مقدار آنها کمتر از سقف گزارشدهی بود به حساب‌های بانکی در آمریکا منتقل می‌گردید و سپس بعد از انتقال وجوه مذکور از طریق اشخاص ثالث در آمریکابه حساب شرکت کارگزاری، گواهی‌های سهام به اسم یک وکیل بولیویایی خریداری می‌گردید.

تمامی معاملات و نقل و انتقالات مذکور با مبالغ کمتر از سقف گزارشدهی توسط تعداد زیادی از اشخاص ثالث و طوری سازماندهی شده بود که مشمول گزارشدهی نگردد. تمامی معاملات با کمترین هزینه و به سرعت انجام می‌پذیرفت.

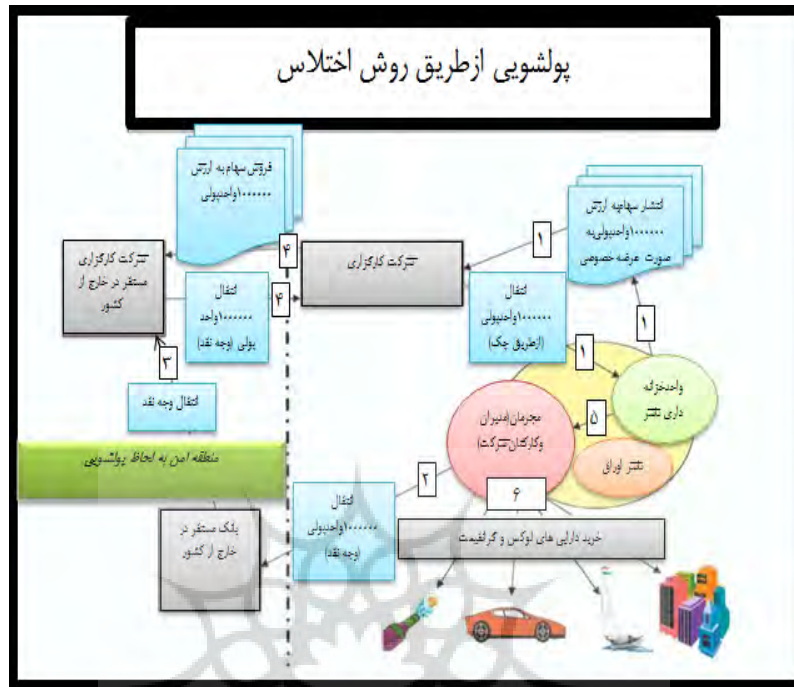
پولشویی از طریق اختلاس^۲

در این روش مجرمان، با خرید سهام شرکت‌های پوششی^۳ (شرکت‌هایی که فعالیت عملیاتی و یا دارایی بالقوه‌ای ندارند)، کنترل شرکت‌های مذکور را به دست می‌گیرند و پول‌های نامشروع را از مناطق امن پولشویی^۴ (مناطق که قانون مجرمانه بودن اطلاعات مشتریان در آن حاکم می‌باشد) وارد کشور نموده و از آنها بدون آنکه کسی متوجه گردد، استفاده می‌نمایند. مجرمان (سهامداران عمده این شرکت‌ها) خود به عنوان مدیران و اداره کنندگان شرکت‌های مذکور می‌باشند و کسب و کاری صوری (درجهت توجیه موجودیت این شرکت‌ها)، در این شرکت‌ها راه می‌اندازند. سهام شرکت مذکور به شرکت‌های ناشناس (مستقر در مناطق امن پولشویی) فروخته می‌شود و در مقابل پول نامشروع تحصیل می‌گردد. وجوه حاصل شده به مدیران و اداره کنندگان (مجرمان) شرکت پوششی انتقال و به شکل دستمزدهای کلان، خرید ماشین‌های لوکس و مسافرت‌های تجاری هزینه می‌گردد.

مطابق شکل ۱ مراحل این روش به صورت زیر می‌باشد:

- ۱) دریافت چک (همان پول کثیف متعلق به مجرمان می باشد که طی مراحل زیر گردش می یابد). دریافت چک توسط شرکت پوششی (مجرمان سهام دار عمده و مدیران این شرکت ها می باشند) از کارگزاری در ازای فروش سهام شرکت از طریق عرضه خصوصی سهام (فروش مستقیم اوراق بهادار توسط "ناشر" به سرمایه گذاران نهادی) انجام می شود.
- ۲) انتقال وجوه نقد (پول های کثیف) توسط مجرمان به حساب بانک مستقر در خارج از کشور^۵ (مناطق که مبارزه با پولشویی در آنها بسیار ضعیف می باشد) انجام می شود.
- ۳) افتتاح حساب در کارگزاری و انتقال الکترونیکی وجوه نقد از بانک مستقر در خارج از کشور به شرکت کارگزاری مستقر در خارج از کشور (مستقر در مناطق امن پولشویی) انجام می شود.
- ۴) خرید سهام شرکت پوششی از کارگزاری در ازای پرداخت وجوه نقد توسط کارگزاری مستقر در خارج از کشور انجام می شود.
- ۵) اختلاس وجوه نقد و انتقال وجوه نقد از واحد خزانه داری شرکت به مجرمان (مدیران، کارکنان شرکت) انجام می شود.
- ۶) در نهایت خرید انواع دارایی های لوکس انجام می شود.

مراحل فوق به صورت یک فرایند ادامه پیدا خواهد نمود.

شکل (۱): مراحل روش پولشویی از طریق اختلاس

در یک نمونه در بورس اوراق کاناذا یک ناشر اوراق، اوراق بهادار شرکت را به یک شرکت ناشناس مقیم منطقه امن پولشویی می فروخت. کارکنان ناظر بورس متوجه هزینه های غیرمتعارف (مانند پرداخت بابت هزینه تشکیل جلسات شرکت در هاوایی) در شرکت و نیز پرداخت های غیرعادی به مدیریت شرکت شدند. ذینفع تمامی این پرداخت ها فردی بود که قاچاق کالا انجام می داد. او پول حاصله از قاچاق کالا را از طریق عرضه اوراق بهادار شرکت شستشو می داد.

پولشویی از طریق دستکاری در قیمت^۶

دستکاری در قیمت سهام به معنی تغییر عمدی ارزش اوراق نسبت به ارزش واقعی آن که از طریق روش هایی همچون ایجاد تقاضای کاذب برای سهم و یا شایعه پراکنی انجام می پذیرد. میکونارایان (۲۰۰۳) با بررسی بورس های نیویورک و توکیو، سه شیوه مختلف دست کاری قیمت را شناسایی کرده اند که عبارتند از:

۱) دستکاری بر مبنای اطلاعات ۷

در این استراتژی، دست کاری کننده با انتشار اطلاعات گمراه کننده و یا شایعات ساختگی اقدام به دست کاری قیمت اوراق بهادار می کند. از نمونه های بارز این نوع دستکاری قیمت اوراق بهادار، می توان به معاملات ائتلافی در ایالات متحده در طول دهه ی ۱۹۲۰ اشاره کرد. در این استراتژی، گروهی از سرمایه گذاران با تشکیل یک ائتلاف ابتدا اقدام به خرید اوراق بهادار می کنند، آنگاه با انتشار شایعات مورد نظر در مورد شرکت، در نهایت سهام فوق را با قیمت های بالاتر به طور یکجا می فروشند و از این رهگذر سود به دست می آورند. نمونه های بازار انزون ۸ و ورد کام ۹ در سال ۲۰۰۱ می تواند مرتبط با دست کاری بر مبنای اطلاعات باشد.

۲) دستکاری بر مبنای عمل ۱۰

اعمالی به غیر از معاملات که ارزش واقعی با ارزش درک شده دارای هارایت تحت تأثیر قرار می دهند، دستکاری بر مبنای عمل می نامند.

به عنوان مثال، بنگولیولیمین (۲۰۰۴) دستکاری قیمت اوراق بهادار بر مبنای عمل را با استفاده از قیمت پیشنهادی برای تملک اوراق بهادار، را مورد بررسی قرار داده اند. در این مدل، دستکاری کننده قیمت اوراق بهادار ابتدا اقدام به تملک اوراق بهادار می کند و سپس قیمت پیشنهادی بالاتری برای اوراق بهادار در تملک خود مطرح می کند. در این شرایط قیمت اوراق بهادار در بازار افزایش می یابد. بنابراین، دستکاری کننده اوراق بهادار قادر خواهد بود تا به فروش اوراق بهادار خود اقدام کند. در نهایت، بعد از فروش اوراق بهادار از سوی دستکاری کننده اوراق بهادار، دیگر قیمت پیشنهادی برای خرید اوراق بهادار دنبال نخواهد شد.

۳) دستکاری بر مبنای معامله ۱۱

این نوع دستکاری اوراق بهادار زمانی رخ می دهد که یک معامله گر بزرگ و یا گروهی از معامله گران به طور خیلی ساده با خرید تدریجی و ایجاد تقاضای کاذب و سپس فروش یکجای اوراق بهادار، اقدام به دستکاری قیمت می کنند. از آنجاییکه بخش عمده ی معاملات صندوق ها و شرکت های سرمایه گذاری به صورت بلوک های بزرگ یا از یک سهم است، بنابراین شناسایی و کشف دستکاری قیمت اوراق بهادار بر اساس معامله بسیار سخت و دشوار است.

در روش دستکاری در قیمت، پولشویان سرمایه اولیه جهت دستکاری در قیمت سهام را فراهم می نمایند. در حقیقت پولشویی و دستکاری در قیمت به عنوان مکمل یکدیگر می باشند. شکل ۳ نشان دهنده همکاری پولشویان و دستکاران در قیمت می باشد. دستکاران در قیمت کنترل یک شرکت پوششی

(پذیرفته شده در بورس) را به دست می‌آورند و سپس سهام شرکت مذکور با قیمت بسیار ناچیز، به مجرمان فروخته می‌شود. این سهام‌ها در ازای انتقال دارایی و یا خدمات مشاوره‌ای ساختگی به مجرمان داده می‌شود. مجرمان یک حساب معاملاتی به اسم یک شرکت صوری مستقر در یک منطقه امن، باز می‌کنند. سهام‌ها توسط حساب معاملاتی آنها به شرکت‌های مستقر در مناطق خارج از کشور به قیمتی که دستکاران مشخص می‌کنند، فروخته می‌شود. سهام‌ها به طور متناوب بین این دو ردوبدل شده و به تدریج قیمت آن بالا می‌رود. در مرحله آخر سهام‌ها به قیمت بسیار بالاتر از ارزش واقعی آن به شرکت مستقر در مناطق خارج از کشور فروخته می‌شود.

مطابق شکل ۲ مراحل این روش به صورت زیر می‌باشد:

۱) به کنترل درآوردن یک شرکت پوششی (پذیرفته شده در بورس) توسط دستکاری کننده قیمت و تحصیل سهام شرکت مذکور (هنگامی که قیمت سهام آن بسیار پائین آمده باشد) توسط مجرمان از طریق عرضه خصوصی در ازای انتقال دارایی‌های و یا خدمات مشاوره‌ای ساختگی، انجام می‌شود.

۲) انتقال وجه نقد به بانک مستقر در خارج از کشور (مستقر در منطقه امن پولشویی) انجام می‌شود.

۳) یک حساب معاملاتی در کارگزاری مستقر در خارج از کشور به اسم یک شرکت صوری و انتقال الکترونیکی وجه نقد از بانک مستقر خارج از کشور به حساب کارگزاری مذکور (مستقر در منطقه امن پولشویی) افتتاح می‌شود.

۴) سهام شرکت پوششی به قیمت بسیار بیشتر از قیمت واقعی آن (قیمت سهام از سوی دستکاری-کنندگان قیمت مشخص می‌شود) از طریق حساب معاملاتی موجود در کارگزاری و خرید سهام مزبور از طریق حساب موجود در کارگزاری مستقر خارج از کشور و انتقال وجه نقد به کارگزاری، بفروش می‌رسد.

۵) وجه نقد بابت فروش سهام شرکت پوششی دریافت می‌شود.

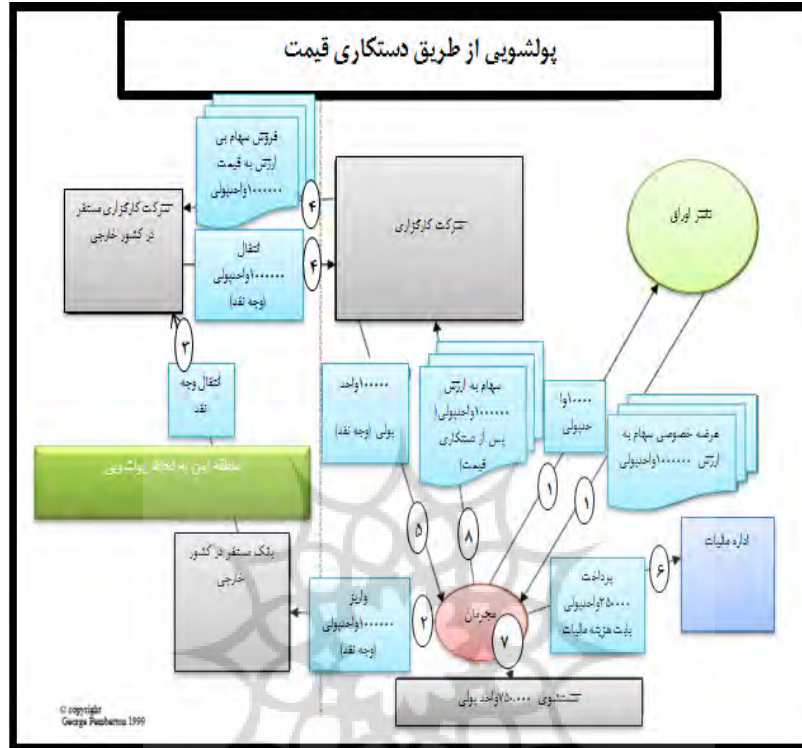
۶) مالیات دارایی می‌شود.

۷) بعد از پرداخت مالیات، وجوه شسته می‌شوند.

۸) سهام‌های دیگر اخذ شده (مربوط به شرکت پوششی) به تدریج با قیمت‌های بالاتر از قیمت‌های گذشته به فروش می‌رسد و قیمت سهام شرکت پوششی به تدریج بسیار بیشتر از قیمت واقعی آن می‌گردد و پول‌های کثیف نیز طی مراحل مذکور شسته می‌شوند (این عمل به طور پی در پی ادامه پیدا می‌نماید).

باقیمانده سهام شرکت پوششی نیز توسط دستکاری کنندگان قیمت سهام شرکت مذکور با سود بالا به فروش می‌رود (به علت اینکه قیمت سهام شرکت بسیار بیشتر از قیمت واقعی آن شده است).

شکل (۲): مراحل پولشویی از طریق دستکاری در قیمت

مراحل ۱ تا ۶ ادامه پیدا خواهد نمود و قیمت سهام شرکت پوششی که ارزش واقعی آن بسیار پایین می‌باشد، به شدت بالا رفته و دستکاری کننده در قیمت، سود سرشاری از فروش سهام مذکور کسب خواهد نمود.

به عنوان مثال قیمت سهام شرکتی فعال در صنایع معدنی (در فرابورس ونکوور)، از چند سنت به ۲۵ دلار رسید و سپس در عرض چند هفته به قیمت قبلی رسید. ذینفعان اصلی این افزایش قیمت، گروهی به مدیریت دو مجرم سابقه‌دار بودند. قبل از آن که قیمت سهام شرکت بالا رود اعضای این گروه سهام‌های رایگانی را در قبال خدمات مشاوره‌ای دریافت کرده بودند. این گروه مبالغی وجه نقد در یک شرکت کارگزاری (مستقر در کارائیب)، در یک حساب معاملاتی

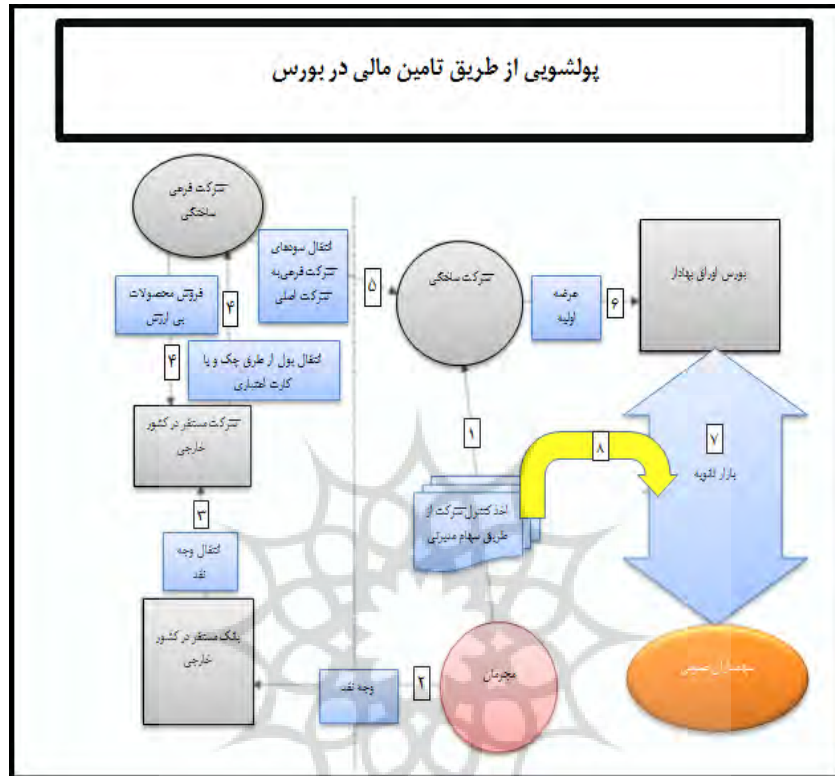
سپرده گذاری نموده بودند. مجرمان سهام شرکت معادن نمک را از حساب شخصی خود در کارگزاری های ونکوور به فروش می رساندند. این طرح تازمانیکه قیمت سهام به بالاترین حد خود رسیده بود و یکی دیگر از اعضاء گروه به قتل رسید، ادامه داشت.

پولشویی از طریق تامین مالی در بورس

مراحل این روش به صورت زیر می باشد (مطابق شکل ۳).

۱. جهت کنترل، شرکت ساختگی تاسیس می شود.
۲. وجه نقد به حساب بانک مستقر خارج از کشور انتقال می یابد.
۳. انتقال الکترونیکی وجه نقد به شرکت مستقر خارج از کشور، انجام می شود.
۴. معاملات صوری و انتقال وجه نقد (پول های کثیف مجرمان) از طریق چک و یا کارت- اعتباری به شرکت فرعی در ازای دریافت محصولات بی ارزش، انجام می شود.
۵. سودها و عواید حاصله شرکت فرعی به شرکت اصلی انتقال می یابد.
۶. انتشار سهام و تامین مالی شرکت ساختگی از طریق عرضه اولیه، انجام می شود.
۷. سهام شرکت ساختگی در بورس اوراق بهادار منتشر و خرید سهام توسط اشخاص مختلف انجام می شود.
۸. فروش سهام شرکت ساختگی که ارزش آن در بازار ثانویه بیشتر از قیمت اولیه آن شده و سود سرشار از فروش سهام شرکت مذکور توسط مجرمان کسب می شود.

در این مدل مجرمان نه تنها می‌توانند پولشویی انجام دهند، بلکه به مرور زمان می‌توانند سودشان را در این شرکت‌ها چند برابر نمایند.

شکل (۳): مراحل پولشویی از طریق تامین مالی در بورس

روش‌ها و فعالیت‌های انجام شده در خصوص مبارزه با پولشویی در بازار سرمایه ایران

نظارت بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس

نظارت مستمری بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس انجام می‌گیرد؛ از جمله این نظارت‌ها، می‌توان به بررسی و نظارت بر افشاء اطلاعات بااهمیت، گزارشگری مالی و انتشار اطلاعات جامع فعالیت ناشران بورس، تطابق و بررسی اطلاعات ارائه شده توسط شرکت‌ها با قوانین و اصول کلی بورس، بررسی صورت‌های مالی حسابرسی شده این شرکت‌ها در جهت اطمینان از

منطبق بودن وجوه موجود در شرکت با منافع سهامداران و تهیه گزارش‌های نظارتی در خصوص موارد عدم رعایت قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار توسط ناشران بررسی و ارائه آن به مراجع ذیصلاح می‌باشد. ضمانت اجرایی این قوانین و رویه‌ها نیز از طریق بستن نماد معاملاتی شرکت در صورت رعایت نکردن قوانین و مقررات صورت می‌پذیرد.

نظارت بر معاملات

از نرم‌افزارهای متعددی برای نظارت بر معاملات در بازار سرمایه استفاده می‌شود. از طریق سیستم‌های نرم‌افزاری همچون آرامیس، BI، Bo، نهانی و... و تعبیه هشدارهای نظارتی در این نرم‌افزارها، تمامی ناهنجاری‌های بازار (از جمله دستکاری بازار، دستکاری قیمت و استفاده از اطلاعات محرمانه در بازار، تغییرات ناگهانی در حجم و ارزش معاملات) بررسی و در صورت لزوم معامله باطل و گزارش مربوط به مراجع ذیصلاح گزارش می‌شود.

نظارت بر اجرای قوانین در بازار سرمایه

در راستای انجام وظایف نظارتی، به صورت مستمر جهت اجرای قوانین مبارزه با پولشویی در بازار سرمایه و اجرای قوانین و مقررات بازار اوراق بهادار بر اشخاص تحت نظارت (شرکت کارگزاری، صندوق‌های سرمایه‌گذاری، شرکت‌های تامین سرمایه و...) نظارت می‌شود و در صورت تخلف اشخاص مذکور از قوانین و مقررات مربوطه، گزارش تخلف آنها به مدیریت پیگیری تخلفات ارسال و باموارد برخورد می‌گردد.

نتیجه‌گیری

امروزه اهمیت و ارزش پول تمیز به مراتب بیش از گذشته مورد توجه می‌باشد. زیرا یکی از مزیت‌های پول تمیز، سرمایه‌گذاری در عملیات سودآور یا بلندمدت، بدون ترس از خطر ضبط یا ادعایی از سوی مرجع قضایی است. پول کثیف عمدتاً به طرف سرمایه‌گذاری‌های غیرمولد پنهانی سوق پیدا می‌کند. پول‌شویان برای شستشو و انتقال عواید حاصل از جرم از طریق مؤسسات مالی یا سرمایه‌گذاری اقدام می‌کنند. پدیده پولشویی سلامت مؤسسات مالی و سرمایه‌گذاری را به خطر می‌اندازد و نیز به اشکال مختلف موجب بی‌ثباتی آنها می‌شود. هم‌چنین موجب ایجاد ریسک شهرت، ریسک قانونی و ریسک عملیات شده و هزینه‌های سنگینی به مؤسسات مالی تحمیل می‌کند. نظر به اهمیت آثار و تبعات منفی پولشویی بر مؤسسات مالی و

سرمایه‌گذاری، در این مقاله سعی شده است تا نمونه‌های پولشویی در بازار سرمایه ارائه گردد؛ از جمله این نمونه‌ها می‌توان به پولشویی از طریق لایه‌گذاری، اختلاس، تامین مالی و دستکاری قیمت اشاره نمود. با توجه به اینکه غالباً مبادی ورودی و جوه نقد به بازار سرمایه از طریق بانک‌ها انجام می‌شود، ریسک وجود پولشویی در بازار سرمایه غالباً در مراحل لایه‌گذاری و ادغام می‌باشد. جهت جلوگیری از پولشویی در بازار سرمایه ایران اقدامات متعددی در حال انجام می‌باشد که از جمله این اقدامات می‌توان به نظارت بر معاملات، نظارت بر حسن اجرای قوانین و مقررات در بازار سرمایه، نظارت بر شرکت‌های پذیرفته شده در بورس اشاره نمود. همچنین از جمله راهکارهای مبارزه با پولشویی در کشور می‌توان به پیش‌بینی مجازات‌های متناسب با جرم پولشویی، ایجاد زیرساخت‌های لازم از جمله دسترسی به پایگاه‌های اطلاعاتی مورد نیاز، پرورش نیروهای مجرب و متخصص در واحدهای اجرایی، نظارتی و محاکم قضایی، اجرای قوانین و مقررات مبارزه با پولشویی در ارتباط با همه اشخاص، ایجاد عزم جدی در زمینه اجرای مقررات مبارزه با پولشویی در دستگاه‌های اجرایی، اطلاع‌رسانی و فرهنگ‌سازی در سطح جامعه اشاره کرد.

پی‌نوشت

۱ FATF	۱۰ Action_based manipulation
۲ Misappropriation	۱۱ Trade_based manipulation
۳ Shell company	
۴ Secrecy haven	
۵ Offshore	
۶ Manipulating	
۷ Information_based manipulation	
۸ Enron	
۹ Worldcom	

منابع

افشاری، غلامرضا. ۱۳۸۷. گزارش مبارزه با پولشویی کوشش در بازار اوراق بهادار. بورس اوراق بهادار تهران، ۹-۱۰.

تذهیبی، فریده. ۱۳۸۳. پولشویی، تهران: انتشارات زعیم.

جزایری، مینا. ۱۳۸۳. نگاهی به جرم پولشویی و اسناد بین المللی مرتبط با آن. مجله روند، ۴۳ و ۴۲، ۱۶۹-۲۱۵.

شمس، میرفیض فلاح. ۱۳۸۷. بررسی عوامل تاثیرگذار بر دستکاری قیمت در بورس اوراق بهادار تهران. پژوهشنامه علوم اقتصادی، ۲، ۸۷-۸۸.

Bagnoli, M. and B. Lipman. 2003. Stock Price Manipulation Through Takeover Bids. *Rand Journal of Economics*, 27, p. 124-147.

FATF report. 2009. *Money Laundering and Terrorist Financing in the Securities Sector*.

Merrick, John J. , Narayan Y. Naik and Pradeep K. Yadav. (2003). Market Quality and Trader Behavior in a Manipulated Market: Anatomy of a Squeeze. *Journal of Financial Economics*, 4, p. 144-197.

Pemberton, George. 2000. Money laundering in securities markets. *The Money Laundering Bulletin*, 13, 1-10.

